

Vlašim I 2020

Tato publikace vznikla
s přispěním Středočeského kraje.

Středočeský kraj

Český svaz ochránců přírody Vlašim

Český svaz ochránců přírody Vlašim

Český svaz ochránců přírody Vlašim

Vydáno u příležitosti výročí třiceti let od založení organizace.

Editoři: Pavel Pešout, Kateřina Červenková

Vlašim | 2020

Český svaz ochránců přírody Vlašim

vydáno u příležitosti výročí třiceti let od založení organizace ochránců přírody ve Vlašimi

Editoři	Pavel Pešout a Kateřina Červenková
Autoři textů	Pavel Pešout, Kateřina Červenková, Karel Kříž, Alena Konvalinová, Martin Klaudys, Kateřina Zemanová
Autoři fotografií	Eva Albertová, Miroslav Brdek, Milan Červenka, Kateřina Červenková, Lubomír Hanel, Barbora Hozová, Pavel Jakubův, Martin Klaudys, Karel Kříž, Ester Lachmanová, Hana Pánková, Ondřej Pašek, Jiří Pavelka, Pavel Pešout, Filip Petrák, Alena Polesná, Martina Poustecká, Martin Růžek, Jana Špačková, Vít Švajcr, Petr Zapletal, Kateřina Zemanová, autoři 123.rf a archiv ČSOP Vlašim
Autor kresby	Pavel Kocourek
Grafická úprava	Viktor Puci
Tisk	Tiskárna Tria s.r.o.
Počet stran	68
Vydání	první

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Český svaz ochránců přírody Vlašim / editoři: Pavel Pešout, Kateřina Červenková. -- Vydání první. -- Vlašim :
Český svaz ochránců přírody, ZO ČSOP Vlašim, 2020. -- 68 stran : ilustrace
„Vydáno u příležitosti výročí třiceti let od založení organizace“

ISBN 978-80-87964-25-5 (brožováno)

* 502.14:061 * 502.17 * (437.312) * (437.31-191.2) * (036) * (082.2)
– Český svaz ochránců přírody. Základní organizace Vlašim
– 1990-2020
– ekologické instituce a organizace -- Česko -- 20.-21. století
– ochrana přírody -- Česko -- 20.-21. století
– Vlašim (Česko : oblast)
– Podblanicko (Česko)
– informační publikace
– jubilejní publikace

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Obsah

O nás	4
1. Pečujeme o přírodovědně cenná území	6
1.1 Náš prales	8
1.2 Orchidejové louky	9
1.3 Hadcové stepi	10
1.4 Otevřené písčiny	11
1.5 Obecní pastviny s jalovci	12
1.6 Naše rybníky – žabí ráje	13
2. Zachraňujeme ohrožené druhy	14
2.1 Světový unikát zachráněn	16
2.2 Motýli v kaňonu Vltavy	17
2.3 Stromoví veteráni pro páchníka	18
2.4 Vážky – pestří akrobatů nad hladinou	19
2.5 Záchranné přenosy	20
2.6 Tajemné mihule potoční	21
2.7 Chráníme hnízda polních ptáků	22
2.8 Podílíme se na záchraně syslů	23
3. Pomáháme divokým zvířatům v nouzi	24
3.1 Informujeme a zapojujeme veřejnost	26
3.2 paraZOO trochu jiná ZOO	27
3.3 Zraněné živočichy léčíme	28
3.4 Vyléčené živočichy vracíme do přírody	29
4. Pečujeme o naši krajinu	30
4.1 Obnovujeme a zakládáme nová stromořadí	32
4.2 Obnovujeme vodní režim krajiny	33
4.3 Pečujeme o památné stromy	34
4.4 Uchováváme v krajině staré odrůdy ovoce	35
5. Učíme děti znát, milovat a chránit přírodu	36
5.1 Vzděláváme žáky na výukových programech	38
5.2 Motivujeme pedagogy	39
5.3 Smysluplně naplňujeme volný čas dětí	40
5.4 Pořádáme středočeskou Ekologickou olympiádu	41
6. Inspirujeme k ochraně přírody a životního prostředí	42
6.1 Pořádáme akce pro veřejnost	44
6.2 Radíme, jak pomáhat přírodě a chránit životní prostředí	45
7. Interpretujeme místní dědictví veřejnosti	46
7.1 Geopark Kraj blanických rytířů	48
7.2 Návštěvnícké středisko Vodní dům	49
7.3 Dům přírody Blaníku	50
7.4 Naučné stezky a terénní interpretace	51
8. Staráme se o kulturní dědictví Podblanicka	52
8.1 Zachránili jsme vlašimský zámecký park	54
8.2 Shromažďujeme díla výtvarníků v Podblanické galerii	55
8.3 Vydáváme vlastivědný čtvrtletník Pod Blaníkem	56
8.4 Administrujeme ocenění Blanický rytíř	57
9. Rozvíjíme region Podblanicka	58
9.1 Podporujeme udržitelný cestovní ruch v regionu	59
9.2 Podporujeme lokální producenty a poskytovatele služeb	61
10. Založení ČSOP Vlašim	62
11. Poděkování	64
12. Milníky v činnosti ČSOP Vlašim	66

O nás

Organizace Českého svazu ochránců přírody byla ve Vlašimi založena 25. září 1990 jako jedna ze základních organizací celorepublikového Českého svazu ochránců přírody. V roce 2020 sdružujeme 240 řádných členů a několik set dalších dobrovolníků a příznivců a zaměstnáváme 30 profesionálů.

Naši vizí je Podblanicko se zajištěnou péčí o dochované přírodní a kulturní dědictví a s obyvateli, kteří aktivně přispívají či morálně podporují zlepšování našeho společného životního prostředí.

Posláním ČSOP Vlašim je ochrana přírodního a kulturního dědictví Podblanicka a péče o něj. Poslání naplňujeme:

1. Informováním a poradenstvím veřejnosti.
2. Environmentální výchovou a osvětou dětí, profesních skupin, veřejnosti.
3. Dokumentací a interpretací přírodního a kulturního dědictví.
4. Zapojováním místních obyvatel do našich aktivit, spoluprací s vlastníky pozemků a hospodáři.
5. Partnerstvím se samosprávami, státní správou v ochraně přírody, Muzeem Podblanicka a dalšími institucemi.
6. Zajišťováním praktické péče o cenné lokality a objekty.
7. Výkupem vybraných území.
8. Realizací programů ochrany ohrožených druhů organismů.
9. Záchranou a péčí o zvířata zraněná vinnou člověka s cílem jejich navrácení do přírody.
10. Podporou environmentálně šetrného regionálního rozvoje.

Některé naše aktivity jsou průkopnické a pak mají nadregionální dopad.

Na dalších stranách této publikace, vydané u příležitosti třiceti let naší existence, Vás průřezově naší činností provedeme.

Sami tak budete moci posoudit, v jaké míře se nám naše poslání a naši vizí daří naplňovat.

Jsmo jednou ze tří set základních organizací Českého svazu ochránců přírody v České republice. Svaz od počátku své existence podporujeme a podílíme se na řadě celosvazových programů a projektů.

← ČSOP Vlašim vznikl jako iniciativa místních aktivních nadšenců. Přestože jsme se od té doby stali profesionální organizací, naše hodnoty a cíle se nezměnily. Stále stavíme na vztazích místních lidí ke své krajině a přírodě, na přátelství a spolupráci.

Ke spolkovému životu patří každoroční setkávání členů a přátel.

Každoročně již od roku 2005 veškeré aktivity ČSOP Vlašim za předešlý rok shrnuje výroční zpráva.

1. Pečujeme o přírodovědně cenná území

Která cenná území s výskytem cenných biotopů a vzácných druhů organismů chceme na Podblanicku chránit? Odpověď je jednoduchá – všechna. Všechna přírodovědně cenná místa, která unikla intenzivnímu socialistickému zemědělství, náhradním rekultivacím a zástavbě. Realizujeme zde průzkumy a s vlastníky se domlouváme na způsobu hospodaření, nebo na ponechání bez zásahu divočiny.

Protože mnoho lokalit je naopak ohroženo absencí obhospodařování, zajišťujeme je vlastními silami. Nejohroženější a nejcennější území vykupujeme do vlastnictví ČSOP. ČSOP Vlašim je od roku 1999 akreditovaným pozemkovým spolkem „Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka“.

V současnosti **pečujeme sami, nebo ve spolupráci s vlastníky** o 400 hektarů přírodovědně cenných pozemků. 25 hektarů nejohroženějších lokalit jsme vykoupili do vlastnictví ČSOP. Mezi ně patří také rašeliniště s rosnatkou okrouhlolistou Na Pramenech u Horní Lhoty, o které dvacet let pečujeme. www.pozemkovyspolek.net

← Podmáčenou olšinu, rozkvétající každé jaro mnoha tisíci květů bleďulí, předal před dvaceti lety do péče ČSOP Vlašim vlastník – Městys Miličín.

Stav lokalit **průběžně sledujeme a dokumentujeme** a podle zjištěných výsledků upravujeme způsob péče.

Revitalizované lokality **zpřístupňujeme veřejnosti**, protože věříme starému ochránářskému sloganu „poznej a chraň“. Takto byl v roce 2019 zpřístupněn Křížovský lom.

Místo
pro
přírodu

1.1 Náš prales

Odumřelé padlé kmeny hostí množství druhů organismů. Na snímku atraktivní **houba korálovec bukový**.

U turistické stezky na hranici lesa jsme instalovali **infotabuli** se základními informacemi o pralese Jehliště.

Ve spolupráci s osvětleným vlastníkem Otto Srbem se nám podařilo zajistit ochranu **pralesa Jehliště** na východním úbočí vrchu Javorová skála nedaleko Sedlce-Prčice. V roce 2010 vlastník zapsal ve prospěch ČSOP Vlašim věčné břemeno ochrany přírody, kterým se zavázal ponechat zdejší les bez zásahu. Jde o **první případ v České republice, kdy byl tímto způsobem zachráněn prales**. V lese zůstává odumírající a mrtvá dřevní hmota, velmi cenná pro nejrůznější druhy organismů.

Bylo zde již zjištěno přes **200 druhů hub**, z toho tři desítky druhů ohrožených.

Pro sledování vývoje lesa jsme zde založili trvalou **monitorovací plochu**.

holubinka sluneční

Orchidejové louky 1.2

K typickým bylinám zachovalých podmáčených luk patří orchidej **prstnatec májový**, odtud název orchidejové louky.

Mokřadní a rašelinné louky patří k botanicky nejhodnotnějším lokalitám na Podblanicku. Záchrana opuštěných, zarostlých a po mnoho let nesečených luk je jednou z hlavních dlouhodobých činností naší organizace. Postupně se nám podařilo obnovit pravidelnou péči o desítky luk o celkové výměře 50 ha. Znamenalo to tisíce odpracovaných hodin po kolena ve vodě s křovinořezem či vidlemi. Odměnou jsou však louky plné květů, motýlů a dalšího hmyzu.

Péče o louky by nebyla možná bez úzké spolupráce s vlastníky. V Jinošovském údolí a v přírodní rezervaci Podlesí se nám podařilo pozemky luk i vykoupit do vlastnictví ČSOP.

K perlám podmáčených luk na Podlesí patří kriticky ohrožená **voskovka Reidova**.

Přírodní rezervace Podlesí patří mezi první lokality v naší péči. Postupně se zdejší rašelinné louky podařilo získat do vlastnictví ČSOP. Dnes patří k přírodovědně nejcenějším lokalitám CHKO Blaník. →

1.3 Hadcové stepi

Vlašimští ochránci přírody vyčistili několik hadcových starých lomů od skládek komunálního odpadu a rozšířili zde biotop obnažených hadcových výchozů.

Výchozy hadců představují přírodovědně mimořádně cenné lokality.

Serpentinit – hadec je hornina vyvěřelá z velké hloubky na pomezí zemské kůry a pláště a její výchozy na povrchu Země jsou vzácností. Na Podblanicku je takových míst hned několik a představují **přírodovědné lokality světového významu**.

Hadec totiž obsahuje hořčík v množství, které mnoho druhů rostlin nesnese, a proto se zde uchovaly glaciální relikty, které jinde v okolí nenajdeme. V případě některých druhů jde o jediné místo výskytu v České republice, v případě kuřičky hadcové dokonce na světě!

Na návrh ČSOP Vlašim byly nejkvalitnější části hadcových území **vyhlášeny chráněnými územími**. Díky spolupráci s vlastníky těchto přírodních památek se daří zabezpečovat potřebnou péči, např. díky dohodě se státními podniky Lesy ČR a Povodí Vltavy mohl ČSOP obnovit pastvu reliktních borů v národní přírodní památce Hadce u Želivky.

Otevřené písčiny 1.4

Místa bez vegetace, pouze písek či hliněný prach. Nezpevněné pěšiny, narušované svahy hlubokých úvozů, drobné lokální pískovny, pasoucím se dobyt看em vyšlapané cesty na pastvinách, přesně tato místa z naší krajiny prakticky zmizela. A spolu s nimi i druhy na ně vázané jako třeba samotářské včely. Jedním z posledních míst s otevřenými písčinami vegetace byl bývalý kalojem někdejšího zlatodolu **Roudný, malá poušť uprostřed krajiny, avšak plná života**. Na její údržbě jsme se podíleli prakticky hned od vzniku organizace. Vyřezávali jsme nálety a vytrhávali vegetaci, která stále více celou plochu uzavírala. Nakonec bylo jasné, že bez razantního zásahu to nepůjde. Zpracovali jsme projekt a za pomoci získané z Operačního programu Životní prostředí a Středočeského kraje realizovali obnovu biotopu.

- 1: **Skákavka znamenáná**, jeden ze zástupců bohaté teplomilné arachnofauny PP Roudný.
- 2: Bývalý kalojem zlatodolu je velmi cenný i mykologicky, roste zde například kriticky ohrožená **čirůvka límcovitá**.
- 3: **Svižník písčinný**, atraktivní obyvatel písčin v PP Roudný.

1:

2:

3:

1.5 Obecní pastviny s jalovci

Každá vesnice měla dříve svoji obecní pastvinu, kam lidé vyháněli krávy, ale třeba i husy na pastvu. Většinou prudké, neobhospodařovatelné stráně stepního charakteru, často s jalovci. S tím, jak zmizel dobytek z jednotlivých chalup, skončila i pastva takových míst, a ta začala zarůstat. Pěči o ně se věnujeme od samotného vzniku. **Jalovcová pastvina, přírodní památka Na Ostrově u Nemíže** hostící velmi vzácné druhy hub, je naším prvním územím, které jsme vykoupili do vlastnictví. Obnovili jsme zde tradiční hospodaření a snažíme se i o posílení populace jalovců výsadbou nových, napěstovaných ze zde sebraných semen.

Další takovou lokalitou je pastvina u Brodce v CHKO Bláník nebo přírodní památka Báň u Hradčan.

Nejprve jsme v přírodní památce vyřezávali nálety a kosili. Od roku 2006 **celé území paseme naším stádem ovcí**. Využíváme zde pevných pastevních ohrad i mobilních elektrických sítí.

Na pastvinách v přírodní památce Báň u Hradčan rozkvétá každý rok tisíce orchidejí – **vstavačů nachových**.

Žabí ráj. To představují rybníky v Jinošovském údolí, v přírodní rezervaci Podlesí a přírodní památce Částovické rybníky (CHKO Blaník), na kterých hospodaří ČSOP Vlašim. Většinu z nich jsme v minulosti zrekonstruovali a odbahnili. **Rybníky jsou přírodovědně bohaté, protože zde hospodaříme výhradně extenzivně.** Rybníky nehnojíme ani ryby nepřikrmujeme, nepoužíváme herbicidy ani jiné chemické látky. V okolí rybníků jsme vytvořili tůň a tím ještě dále podpořili výskyt obojživelníků a dalších druhů organismů vázaných na mokřadní biotopy.

Na rybnících hospodaříme pouze extenzivně – tedy bez hnojiv, přikrmování a chemických přípravků. Rybí obsádky jsou druhově pestré a v takovém množství, aby byl zajištěn rozvoj vodních rostlin. →

Naše rybníky – žabí ráje 1.6

Pět rybníků z rybníční soustavy v Jinošovském údolí jsme **vykoupili a zrekonstruovali**. Staráme se i o jejich okolí. Dnes se jedná nejen o cenný biotop pro obojživelníky a další živočichy, ale také o oblíbené vycházkové místo.

2. Zachraňujeme ohrožené druhy

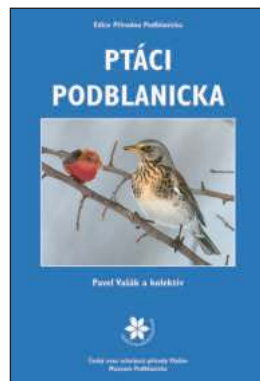

Kraj pod Bláníkem se možná někomu může jevit jako méně hodnotný z hlediska biodiverzity. Přitom se zde vyskytuje řada velmi vzácných a kriticky ohrožených druhů organismů. Některé druhy zde mají nejpočetnější populace v České republice, některé se dokonce nikde jinde u nás nevyskytují.

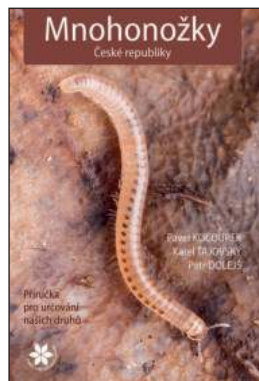
Několik druhů odsud bylo nově popsáno pro vědu a Podblanicko má i své druhy endemické, které nespatříme nikde jinde na světě. Některé druhy jsou však na tom tak špatně, že se je snažíme chránit realizací speciálních opatření a to i s využitím záchranných chovů a pěstování.

Při projektech záchrany druhů se neobejdeme bez výzkumu, dlouhodobých sledování a hodnocení. Proto **spolupracujeme s akademickými pracovišti.**

Snažíme se širší veřejnosti zpřístupnit poznání přírody. Mimo jiné vydáváme klíče k určování vybraných skupin druhů, jako např. první českou monografii s určovacím klíčem mnohonožek, nebo regionální přehledy fauny, například knihu Ptáci Podblanicka.

Na většině programů druhové ochrany **spolupracujeme s místními hospodáři a místními obyvateli.** Pořádáme pro ně také exkurze a přednášky.

← Některé druhy se ocitly na pokraji vyhubení. Pro jejich záchranu obnovujeme zapomenuté způsoby hospodaření (lesní pastvu, pařezení, sběr letniny), nebo realizujeme speciální management, jako rozrušování drnu, strhávání povrchové humusové vrstvy apod.

plochule vápnomilná

2.1 Světový unikát zachráněn

Stovky rostlinek kuřičky hadcové ze semínek sesbíraných na podblanických hadcích u Želivky a u Kamberka bylo napěstováno v Botanickém ústavu a vysazeno zpět na lokality.

Poté, co jsme na lokalitách začali sekat, pást a strhávat vrchní humusovou vrstvu půdy, začala se kuřička po mnoha letech sama množit.

Endemický druh je druh, který neroste nikde jinde na světě než v daném místě či oblasti. Jeden takový máme v reliktních perialpidských borech a hadcových stepích na Podblanicku – kuřičku hadcovou. **Těto drobné rostlince ještě v roce 2015 hrozilo úplné vyhynutí.** Proto jsme se rozhodli pro aktivní opatření s cílem její zachrany, ke spolupráci přizvali Botanický ústav Akademie věd ČR a podařilo se získat podporu z evropského programu LIFE+.

Dnes můžeme říci, že druh je zachráněn. **V přírodě se nám podařilo populace kuřičky hadcové navýšit desetkrát!** Úspěchem je zapojení místních obyvatel – bylo vytvořeno 20 záložních populací u zahrádkářů v okolí.

www.kuricka.cz

LIFE for
Minuartia

Výslunné svahy středního Povltaví jsou jedním z nejbohatších míst biodiverzity Podblanicka.

Přesto i zde rychle ohrožených druhů ubývá a populace dalších slábnou. Ještě před sto lety to totiž na svazích nad Vltavou vypadalo úplně jinak. Místo hustého porostu stromů a keřů tady byl řídký nízký les, lidé zde těžili palivo a často i pásli domácí zvířata. A právě řídkoles plný bylin byl ideálním domovem nejen motýlů, ale i dalšího hmyzu. Lidé však špatně dostupné svahy postupně přestali obhospodařovat a tyto zarostly. Vybrali jsme proto nejvhodnější lokality a **ve spolupráci s vlastníky se sem snažíme nízký světlý les navrátit**. Prořezujeme stromy, pařezíme, odstraňujeme keře a zvětšujeme světliny.

www.motyli.csopvlasim.cz

tesařík broskvoňový

Světlé lesy a skalní výchozy v kaňonu Vltavy jsou bohaté i botanicky (koniklec luční načernalý). →

Motýli v kaňonu Vltavy 2.2

Motýl **okáč bělopásný** zde má poslední místo výskytu v České republice, jeho populace však rychle slábne.

2.3 Stromoví veteráni pro páchníka

Páchník hnědý patří mezi ohrožené druhy brouků vázaných na stromové veterány. Jeho larva se živí odumřelým dřevem a po několika letech se po zakuklení v létě líhne dospělý brouk, kterého můžete najít třeba při procházce v zámeckém parku ve Vlašimi nebo v Jinošovském údolí.

Starý strom není pouze svědkem minulosti, pamětí krajiny, ale představuje také životem kypící sídliště. A nemusí jít pouze o památné duby či lípy, ale také staré ovocné vysokokmeny. V jejich korunách, dutinách a prasklinách v mohutných kmenech a větvích žijí stovky druhů organismů – hub, hmyzu, ptáků, netopýrů. **Staré stromy ale z volné krajiny i zahrad mizí a s nimi i druhy na tyto velikány vázané.** Vyhledáváme je proto v krajině, vysvětlujeme jejich majitelům proč je důležité je nekácet, ošetřujeme je, abychom prodloužili jejich životnost; a také sázíme nové stromy, které je jednou nahradí.

larva páchníka

Staré stromy ošetřujeme a zabezpečujeme koruny proti rozlomení. Prodlužujeme tak jejich životnost o mnoho desetiletí. Mladší perspektivní stromy v porostech uvolňujeme, aby se mohly rozvíjet a časem nahradit dožívající veterány. Tímto bude existence
← biotopu zajištěna a páchník a další ohrožené druhy zachráněny.

Vážky – pestří akrobati nad hladinou 2.4

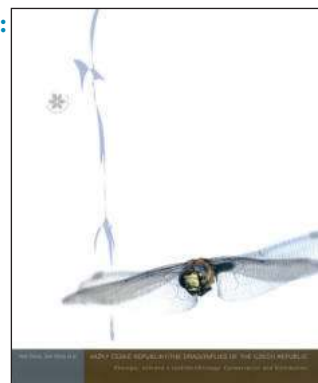
1:

V polovině devadesátých let minulého století jsme zahájili **celostátní program „Vážky“**. Tehdy existovala pouze obtížně dostupná určovací literatura. Proto jsme nejprve vydali nové určovací klíče dospělců i larev vážek. Díky tomu se postupně podařilo pro mapování a ochranu vážek nadchnout mnoho spolupracovníků, pro které pořádáme odonatologické terénní semináře a vydáváme odborný sborník „Vážky“. S mnoha spolupracovníky programu Vážky jsme sestavili metodiky ochrany vážek, červený seznam a nakonec vydali rozsáhlou monografii o vážkách ČR. V důsledku všech těchto aktivit dnes patří vážky v České republice mezi nejpobulárnější skupiny hmyzu.

www.vazky.net

3:

4:

2:

- 1: Byť Podblanicko patří k nejprozkoumanějším regionům z hlediska vážek v ČR, přesto se i zde podaří najít nový druh – naposledy v roce 2020 zde byla objevena středomořská vážka žlutoskvrnná.
- 2: Každoročně pořádáme odonatologické semináře v různých regionech ČR (na snímku exkurze v roce 2008 v Českém lese).
- 3: Veškeré poznatky jsme shrnuli do rozsáhlé monografie, přezdívané „odonatologická bible“, která nemá srovnání ani na celoevropské úrovni.
- 4: Do terénu jsme pro mapovatele a milovníky vážek vydali již v druhém vydání příručku pro určování dospělců a larev vážek.

2.5 Záchranné přenosy

Každá zachráněná žabka se počítá.

Každoročně přenášíme i tisíce škeblí rybníčních a říčních z den odbahňovaných nádrží.

Tahové cesty obojživelníků ze zimovišť do míst rozmnožování a zpět bohužel často křížují rušné silnice a mnoho žab a čolků končí svou pouť pod koly automobilů. Do doby, než budou tato kritická místa trvale zabezpečena, stavíme zde 50 cm vysoké mobilní zábrany a táhnoucí obojživelníky přes komunikace s pomocí dobrovolníků přenášíme. **Díky našim záchranným transferům se dostalo do bezpečí již více než 120 tisíc obojživelníků.**

Kromě záchranných transferů obojživelníků přenášíme do bezpečí také vodní mlže nebo raky. Záchranné transfery vodních živočichů provádíme nejčastěji na podzim, kdy probíhají výlovy rybníků či odbahnění nádrží.

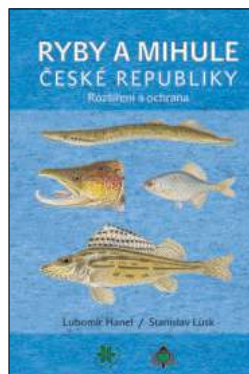
Tajemné mihule potoční 2.6

Od roku 1991 realizujeme **program „Lampetra“** zaměřený na systematický výzkum mihulí, mapování a ochranu mihulí a ohrožených ryb v České republice. Je to **nejstarší program ČSOP Vlašim zaměřený na ochranu ohrožených druhů**. Za dobu existence programu se podařilo zmapovat výskyt mihule potoční na několika stovkách lokalit. Velkým úspěchem bylo nové potvrzení výskytu mihule ukrajinské ve Velkých Losinách po mnoha desetiletích od prvního nálezu.

Mihule jsou náročné na kvalitu vodního toku, proto se ČSOP Vlašim od počátku své existence věnuje problematice revitalizací toků a jejich ochraně.

- 1: Vydali jsme monografii *Ryby a mihule České republiky, rozšíření a ochrana*.
- 2: Vydáváme recenzovaný mezinárodní bulletin *LAMPETRA* pro výzkum a ochranu biodiverzity vodních toků.

1:

2:

Na návrh ČSOP Vlašim byla v roce 1993 pro ochranu populace mihule potoční vyhlášena přírodní rezervace Štěpánovský potok.

2.7 Chráníme hnízda polních ptáků

Zachráněné hnízdo čejek dohodou s hospodářem. Za posledních 40 let se stavy čejek u nás snížily o 80 %, proto záchrana každého hnízda před zničením má význam.

Vykupujeme plochy uvnitř lánů orné půdy a ponecháváme zde úhor, nebo vytváříme pestré stromokeřové remízy (na snímku ČSOP vykoupená část pole u Býkovic pod Bláníkem).

1:

Intenzivní zemědělství způsobilo, že kdysi běžné druhy ptáků, jako například **chocholouš či sýček, z krajiny pod Bláníkem již vymizeli, další jsou na hranici vyhubení a ostatní se stávají vzácností**. ČSOP Vlašim se dlouhodobě snaží přesvědčovat vlastníky a obce k rozdělování velkých lánů polí mezemi a vegetačními pásy, k vytváření remízku a dalších prvků zvyšujících diverzitu krajiny. Hnízda vybraných druhů se snažíme dohodou s hospodáři uchránit před zničením technikou při sklizňových a jiných zemědělských pracích. Snad se časem podaří změnit nastavení zemědělských dotací tak, aby motivovaly k používání šetrnějších postupů. A že naši potomci ještě uslyší skřivana či křepelku a nebudou znát čejky či koroptve jen ze ZOO.

1: Mladí motáci pochopi na hníždě ukrytém v obilí. Toto hnízdo se povedlo najít a zachránit včas.

Podílíme se na záchraně sýslů 2.8

Kromě ptáků z naší zemědělské krajiny vymizel další kdysi běžný druh – sýsl obecný. Dnes se vyskytuje pouze na několika od sebe značně vzdálených desítkách lokalit v České republice. Tím je znemožněna migrace sýslů mezi koloniemi a dochází ke ztrátě jejich genetické variability, která má za následek postupný zánik těchto izolovaných kolonií. ČSOP Vlašim se zapojil do záchranného programu, který řídí Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Naše záchranná stanice je jedno z pěti zařízení v Česku, kde se realizuje polopřirozený odchov. Jedinci z našeho odchovu posílí přirozené kolonie ve volné přírodě.

Voliéra v záchranné stanici pro živočichy
ČSOP Vlašim, kde probíhá **polopřirozený**
← **odchov** sýslů v rámci záchranného programu.

Sýsly v záchranném chovu je třeba pravidelně
počítat, kontrolovat, vážit a sledovat jejich
zdravotní stav a napadení parazity. →

Prvních 30 sýslů se v naší záchranné stanici
zabydlelo v roce 2015.

3. Pomáháme divokým zvířatům v nouzi

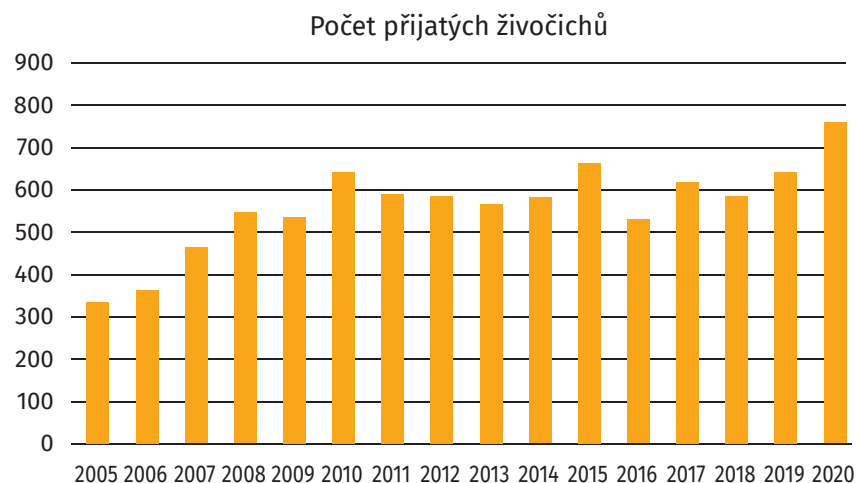

Záchranou stanici pro živočichy zřídil ČSOP Vlašim již v roce 1994. Od té doby jsme přijali na 10 tisíc zraněných a jinak handicapovaných živočichů. Jejich dlouhodobě narůstající počet nás v roce 2010 vedl ke stavbě nového rozsáhlého moderního zázemí s oddělenou karanténou a veterinární ordinací, které jsme vybudovali na ploše dvou hektarů nedaleko Vlašimi, díky podpoře Operačního programu Životní prostředí, Středočeského kraje a města Vlašim.

Původní venkovní areál v centru města jsme přeměnili ve veřejnosti přístupnou expozici záchrané stanice a nazvali ji paraZOO. Za stejně důležité, jako je léčení a rehabilitace handicapovaných živočichů, považujeme informování a osvětu veřejnosti. Máme ověřeno, že sdílení osudů zraněných zvířat motivuje návštěvníky a účastníky našich programů k aplikaci preventivních opatření zabráňujících zbytečnému zraňování živočichů.

Záchraná stanice ČSOP Vlašim byla v roce 1995 spoluzakladatelem Národní sítě stanic a je dodnes její součástí. V rámci této sítě zabezpečuje území devíti pověřených obcí.

Vývoj počtu přijatých zraněných a jinak handicapovaných zvířat do Záchrané stanice ČSOP Vlašim.

www.pomoczviratum.cz

3.1 Informujeme a zapojujeme veřejnost

Nástrahy pro volně žijící živočichy může odstranit každý kolem sebe. Veřejnost informujeme prostřednictvím návodů na webu, sociálních sítích i tiskovin. Tento **plakát pro stavebníky** byl rozvěšen na stavebních úřadech.

Počty pacientů v naší záchrané stanici meziročně narůstají, a tak se neobejdeme bez aktivní podpory veřejnosti. Aby však byla pomoc efektivní, je třeba „zachraňovat správně“. Proto záchraná stanice organizuje celou řadu osvětových aktivit. Informujeme, jak volně žijící živočichy chránit, poskytovat jim první pomoc, a především předcházet jejich zraňování. Ošetřovatelé vyjíždí také přímo do škol, kde v rámci přednášek seznamují s problematikou školní děti a mládež.

Veřejnost se účastní vypouštění vyléčených živočichů do volné přírody a dobrovolnických aktivit přímo v Záchrané stanici.

Telefonické poradenství poskytuje záchraná stanice v rámci své pohotovostní služby od 8 do 20 hodin každý den včetně víkendů.

← Na osvětových akcích představujeme základní vybavení naší **zvířecí sanitky** a pomůcky a léčiva využívaná jako první pomoci zvířatům.

1:

paraZOO trochu jiná ZOO

3.2

Zvířata v paraZOO vyprávějí prostřednictvím **komentovaných prohlídek** své příběhy.

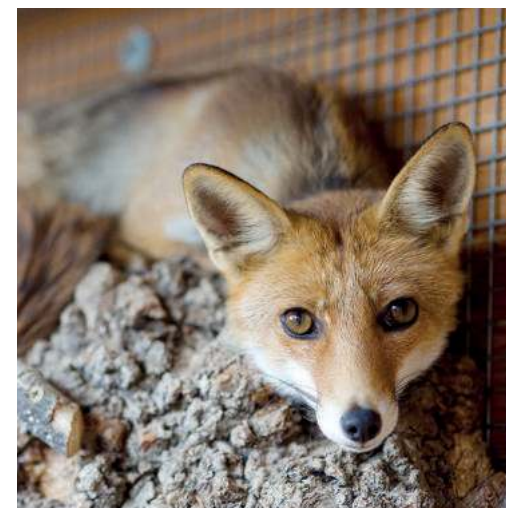
Část zvířat, která se pro svá zranění nemohou vrátit do volné přírody, zůstává v naší péči v expozici **záchranné stanice pro živočichy – paraZOO**. V této malé zoologické zahradě představujeme návštěvníkům na osudech konkrétních zvířat jejich nejčastější příčiny zraňování a hlavně jak jim lze předcházet. Každoročně si 15 až 20 tisíc návštěvníků paraZOO odnáší poznání o nástrahách pro volně žijící živočichy v kulturní krajině a návody, jak tato rizika snížit či zcela odstranit.

V paraZOO probíhá také **celá řada osvětových akcí**, jako jsou výstavy na téma ohrožených druhů, Netopýří noc nebo Hmyzák, který zdůrazňuje, jak důležitou roli v přírodě zastávají ti nejmenší.

1: Od roku 2018 se v paraZOO věnujeme **pozitivnímu tréninku**. Díky němu zvířata lépe snášejí přítomnost návštěvníků, nenudí se a dají se snáz ošetřovat.

www.parazoo.cz

3.3 Zraněné živočichy léčíme

Veterinární lékařka v Záchraně stanici kontroluje, zda operovaná otevřená zlomenina mladého výra správně srůstá. Po pár týdnech byl vsazen do hnízda k adoptivním rodičům.

Naším cílem je co nejvíce přijatých zraněných či jinak handicapovaných živočichů vrátit zpět do volné přírody. Některé případy se podaří vyřešit již po telefonu, zejména odradit nálezce od sbírání domněle opuštěných mláďat. Přestože držíme pohotovost každý den od 8 do 20 hod. (vč. víkendů a svátků), dostávají se k nám zvířata často již ve velmi špatném stavu. Někdy jejich léčení trvá v řádu dnů, jindy měsíců, někteří pacienti si v záchraně stanici jen odpočinou a zesílí, jiní mají za sebou komplikované operace a dlouhou rehabilitaci. V naší záchraně stanici poskytujeme špičkovou péči. Je zde plně vybavená veterinární ordinace s operačním sálkem, místnosti pro intenzivní péči, množství venkovních voliér a výběhů uzpůsobených pro různé druhy živočichů i velké rozletové voliery a také oddělená karanténa.

← Krmení získáváme z velké části darem od zpracovatelů potravinářských výrobků, velkoobchodů i fyzických osob.

Vyléčené živočichy vracíme do přírody 3.4

Třetině přijatých zraněných živočichů se podaří dát druhou šanci a vypustit je do volné přírody.

Nejlepších výsledků dosahujeme při odchovech mláďat dravců a sov, která vypadla z hnízd. V některých případech využíváme k jejich odchovu trvale handicapované živočichy, nebo mláďata vsazujeme do hnízd k adoptivním rodičům ve volné přírodě. Vyléčené živočichy vracíme do přírody co nejbližší místa jejich nálezu nebo je vypouštíme přímo ze záchranné stanice z rozletových voliér. Živočichové se pak ještě nějaký čas vrací na krmení. Ne každý případ má šťastný konec, řadu živočichů se zachránit nepodaří, proto máme z každého úspěšného vypuštění do přírody radost.

- 1: Před vypuštěním doléčených ptáků některé **označujeme kroužky**, abychom mohli sledovat jejich další osud. Orel mořský na fotografii se úspěšně zapojil do hnízdění hned v roce vypuštění.
- 2: Vypouštěného čápa černého jsme **opatřili vysílačkou** a sdíleli průběh jeho cesty on-line veřejnosti.

1:

2:

4. Pečujemo o naši krajinu

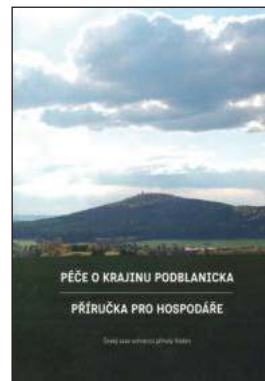

Kraj pod Blaníkem je popisován jako ukázka malebné české krajiny, která v minulosti učarovala mnoha spisovatelům, výtvarníkům a hudebníkům. Snažíme se krajině její malebnost vrátet, aby pro obyvatele i návštěvníky byla opět přívětivá a aby byly obnoveny její veškeré ekostabilizační funkce.

Podblanická krajina, podobně jako většina území České republiky, byla významně poškozena v období socializace a kolektivizace venkova. Bylo zde rozoráno několik tisíc kilometrů mezí, stovky kilometrů cest a pěšin, odstraněno mnoho set hektarů remízků, vykáceno a vytrháno tisíce ovocných stromů, odvodněno desítky tisíc hektarů zemědělské půdy. Byly zničeny a zapomenuty studánky, drobné rybníčky a tůně, zatrubněno či zregulováno stovky kilometrů toků. **Český svaz ochránců přírody se snaží tyto jizvy v krajině napravovat, ve spolupráci s osvědčenými hospodáři a obcemi** obnovuje cesty a stromořadí, rozčleňuje velké celky orné půdy ohrožované erozí, vrací tradiční ovocné stromy do krajiny. Snažíme se o obnovu vodního režimu krajiny obnovou mokřadů, tůní a iniciováním revitalizací potoků.

Na obnově zaniklých prvků rozptýlené zeleně v krajině úzce spolupracujeme přes dvacet let s městy a obcemi Podblanicka. Na fotografii **výsadba dvoustého kilometru aleje**, který s námi výsadbou oslavili starostové, ministr životního prostředí a hejtmanka Středočeského kraje.

Obnova krajiny není možná bez úzké spolupráce s vlastníky a hospodáři. Snažíme se je informovat o možnostech, osvědčených přístupech a návodech, o příkladech dobré praxe.

Stav krajiny má dopad na každého jejího obyvatele, mnozí si to ale často neuvědomují. Proto **místní informujeme o potřebě péče o krajinu**, o obnově jejího vodního režimu v médiích i osobně při besedách a na exkurzích.

4.1 Obnovujeme a zakládáme nová stromořadí

1:

2:

Obnova alejí dělicích často rozlehlé lány polí je jednou z nejviditelnějších aktivit ČSOP Vlašim. Snad každý návštěvník Podblanicka si všimne, že je zde vysazeno více stromořadí než jinde. S obnovou alejí jsme začali v roce 1998. Jako první byly ošetřeny stromy a dosazeny nové v lipové aleji u zámku Jemniště a v ovocné aleji u Vlašimi. Od té doby jsme jich v kraji pod Bláníkem obnovili přes 200 km, což je unikátní počín v rámci celé České republiky. Za tímto úspěchem stojí především **výborná spolupráce s městy a obcemi v regionu a s osvědčenými zemědělci, kteří poskytli pozemky a také se podíleli svými finančními prostředky**. Dnes již mnohá z „našich“ stromořadí plní důležité funkce v krajině, a ta ovocná jsou příjemným zpestřením pro místní obyvatele při procházkách.

- 1: Do zemědělské krajiny vracíme rozptýlenou zeleň nejen v podobě stromořadí, ale také remízů, soliterních stromů či **stromokeřových pásů** plnících protierozní funkce.
- 2: Výsadba aleje u Domašína byla spojena i s obnovou **historické cesty** a jejím využitím pro oblíbenou okružní cyklostezku kolem města Vlašim.

Obnovujeme vodní režim krajiny

4.2

1:

2:

Zadržení vody v krajině a vytvoření biotopu pro mokřadní druhy rostlin a živočichů. Dva hlavní cíle, proč se mokřadům věnujeme. První tůň jsme vytvořili v přírodní rezervaci Podlesí již v roce 1994. Od té doby jsme na Podblanicku obnovili či vytvořili na tři sta tůní a mokřadů. Vracíme vodu nejen na pozemky, které vlastníme či obhospodařujeme, ale spolupracujeme na obnově vodního režimu krajiny s obcemi, vlastníky a hospodařícími subjekty. Usilujeme o zrušení zbytečných odvodnění a odvodňovacích příkopů, obnovu prameništ a studánek, revitalizaci napřímených toků, nebo o jejich ponechání přirozené renaturaci. Opatření, která se nám podařilo iniciovat, jsou často uváděna jako vzorová.

- 1: Český svaz ochránců přírody inicioval, zpracoval zadání a spolupracoval na **intravilánové revitalizaci s protipovodňovými opatřeními řeky Blanice ve Vlašimi**. Nejdůležitější bylo získat pro myšlenku revitalizace řeky Radu města Vlašim a správce vodního toku Povodí Vltavy s.p.
- 2: V Jinošovském a Orlinském údolí jsme vytvořili 17 menších i rozsáhlejších tůní, které dnes hostí jednu z nejbohatších populací kuňky ohnivé na Podblanicku.

4.3 Pečujeme o památné stromy

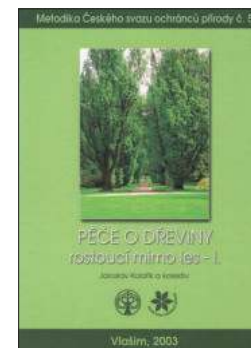

Na Podblanicku je vyhlášeno více než 200 památných stromů. O polovinu z nich se dlouhodobě staráme. Již v roce 1998 jsme pro tehdejší Okresní úřad Benešov zpracovali první seznam významných stromů Podblanicka, spolu s popisem jejich zdravotního stavu, vlastníky a návrhem na vyhlášení jako památný strom či významný krajinný prvek. Mnoho stromů z tohoto seznamu pak bylo postupně vyhlášeno. Stále ale nacházíme další významné stromy a snažíme se o jejich ochranu. Komunikujeme s jejich vlastníky, stromy ošetřujeme. Iniciovali jsme například vyhlášení 88 památných lip na vrchu Loreta u Vlašimi a následně všechny lípy ošetřili zdravotním řezem a u nestabilních instalovali bezpečnostní vazby proti rozlomení.

Památné a významné stromy ošetřujeme za využití stromolezeckých technik (zde ošetření památného dubu ve Vlašimi), nebo s využitím vysokozdvíže plošiny.

Péči o dřeviny se věnujeme nejen prakticky, ale i teoreticky. Sbíráme tuzemské i zahraniční poznatky v tomto oboru a ty, spolu s vlastními zkušenostmi, publikujeme. Naše **dvoudílná metodika „Péče o dřeviny rostoucí mimo les“** se stala základní arboristickou literaturou.

Staré odrůdy ovoce se vyznačují tím, že na rozdíl od moderních netrpí tolik nemocemi, nepotřebují intenzivní údržbu a hlavně – každá má jinou chuť, vůni a široké využití v kulinářství. A vybrané z nich, určené ke skladování, vám vydrží až do jara. Bohužel ve školkách se dnes pěstují velmi málo a z krajiny postupně mizí. Proto **vyhledáváme jednotlivé stromy a sady v krajině, dokumentujeme je a snažíme se o jejich záchranu**. Každoročně pořádáme setkání pomologů, kam pěstitelé nosí své ovoce na určení a mohou získat cenné rady, jak o ovocné stromy pečovat.

Pravidelně na podzim probíhají **výstavy starých odrůd ovoce v Podblanickém ekocentru ČSOP** ve Vlašimi. Zde si lidé mohou prohlédnout desítky odrůd, zejména jablek a hrušek kdysi u nás pěstovaných. Občas někdo rozpozná, že v koutu vlastní zahrady starý ovocný strom s podobnou či stejnou odrůdou má.

Uchovááme v krajině staré odrůdy ovoce 4.4

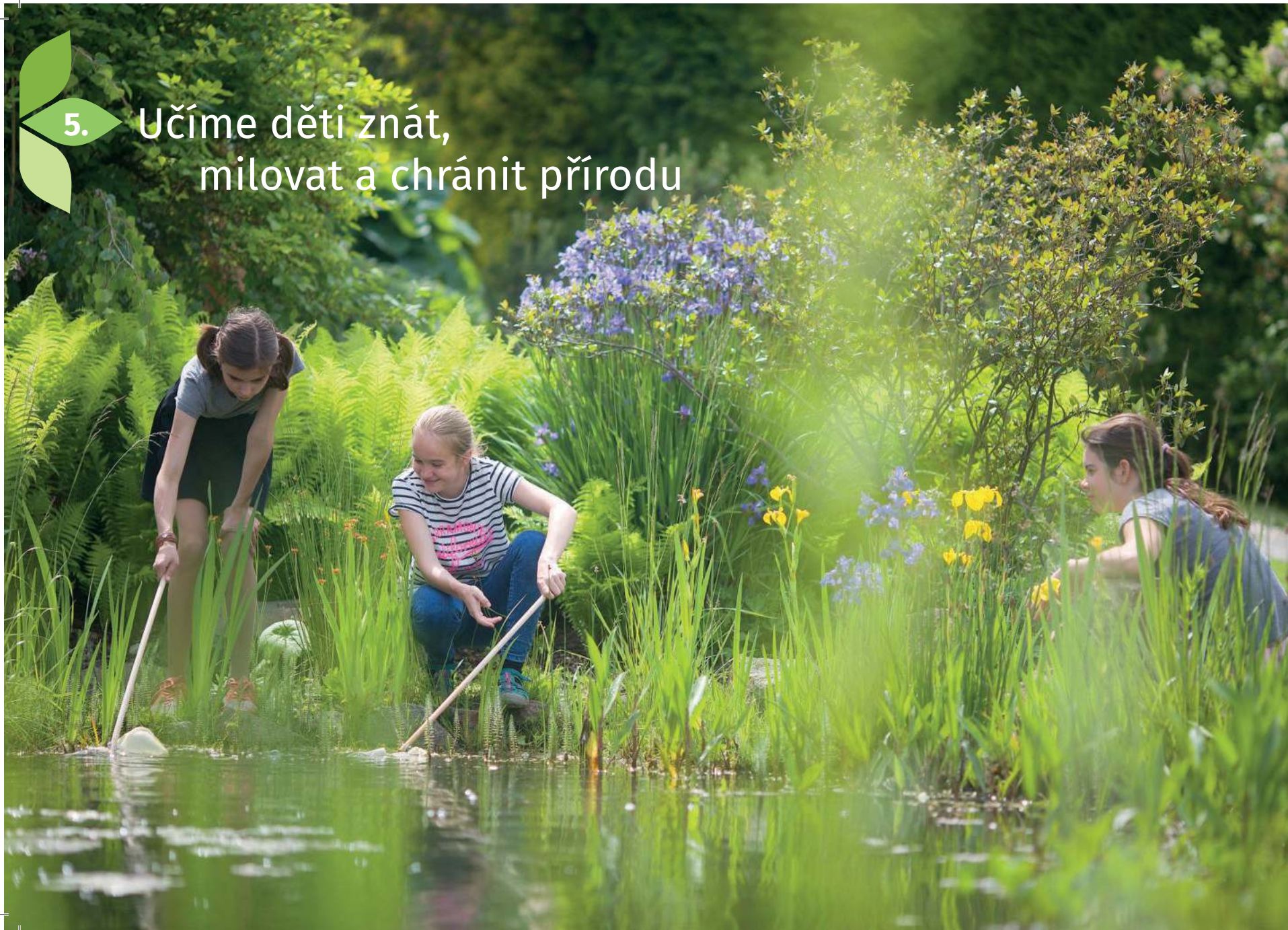

Založili jsme vlastní několikahektarový sad starých odrůd v Jetřichovicích u Sedlce-Prčice. Zde uchovááme historické výsadby a na nově vysazené podnože roubujeme další staré odrůdy nalezené na Podblanicku, aby zde zůstaly uchovány i pro další generace.

5. Učíme děti znát,
milovat a chránit přírodu

Děti, které nyní navštěvují školy a naše programy, budou žít v trochu jiném světě, než jak jej známe my, dnešní dospělí. Za svůj úkol považujeme na prvním místě rozvíjet u dětí vztah k přírodě přímou pozitivní zkušeností. Na tomto základě se u nich snažíme budovat takové znalosti, postoje a návyky, které jim umožní co nejlépe se vyrovnat se současnými i budoucími problémy životního prostředí.

Naším základním nástrojem jsou krátkodobé i pobytové výukové programy pro školy, mimoškolní aktivity pro děti a mládež. Velký význam přikládáme spolupráci s pedagogy, kteří na své žáky působí dlouhodobě po celý rok.

Na výukových programech se snažíme podporovat hodnoty důležité pro řešení problémů životního prostředí – spolupráci namísto soutěživosti, tvořivost namísto vlastnění, kritické myšlení namísto pouhého přijímání informací.

Naši lektoři milují přírodu i práci s dětmi. Celý lektorský tým se pravidelně vzdělává v nových poznatcích i metodách environmentální výchovy. Zkoumáme dopady našich programů a průběžně je hodnotíme a vylepšujeme.

Nejraději **učíme o přírodě v přírodě**. Když to nejde, máme k dispozici hned několik vybavených učeben.

← **Poznávání tvorů** žijících pod vodní hladinou na zahradě Podblanického ekocentra ČSOP probouzí zájem objevovat dosud neznámé části světa.

Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim i Vodní dům jsou držiteli **Certifikátu poskytovatele EVVO**. Jsme jedním z pěti krajských středisek EVVO pro Středočeský kraj a jsme členy Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina.

5.1 Vzděláváme žáky na výukových programech

1:

2:

Tři naše zařízení – Podblanické ekocentrum ČSOP, Vodní dům a Dům přírody Blaníku nabízí **krátkodobé výukové programy** pro školy od mateřských po střední. Podblanické ekocentrum navíc realizuje tři až pětidenní **pobytové programy**, pro které máme k dispozici vlastní krásnou ubytovnu. Výukové programy díky novému podnětnému prostředí a zkušeným lektorům rozšiřují možnosti environmentální výchovy, které mají pedagogové ve školách. Ročně se u nás vystřídá kolem osmi tisíc žáků zejména prvního stupně základních škol. Pro školy pořádáme rovněž **exkurze, komentované prohlídky a specializované přednášky**.

- 1: Hledáme nové efektivní formy práce s dětmi úměrné jejich věku. Pro mateřské školy nabízíme edukativní interaktivní divadla, např. s tematikou života v zahradách.
- 2: Žáci druhého stupně ZŠ se na programu dozvídají o dopadech svých každodenních rozhodnutí na životní prostředí. Na výukovém programu Bez obalu provádějí průzkum přímo v supermarketech.

Učitelé mohou na své žáky na rozdíl od nás působit po celý rok. Proto **pomáháme učitelům s hledáním inspirace**, zdrojů informací a volbou metod vhodných pro školní environmentální výchovu a vzdělávání. Uskutečnili jsme několik specializačních studií pro školní koordinátory EVVO, každoročně pořádáme konferenci pro učitele a několik seminářů. Ve Středočeském kraji ve spolupráci se Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina koordinujeme síť škol a mateřských škol Mrkev a Mrkvička.

Pro učitele vydáváme metodické publikace a vytváříme pro ně metodické pomůcky.

Motivujeme pedagogy 5.2

Středočeskou pedagogickou konferenci k EVVO pořádáme každoročně nepřetržitě od roku 2000. Učitelé mají na výběr vždy několik workshopů podle svého zaměření.

Učitelé si rádi zopakují znalosti a dovednosti v poznávání přírody, které využijí na vlastních terénních programech s žáky.

5.3 Smysluplně naplňujeme volný čas dětí

Na táboře některé děti poprvé zažijí, jak chutná vlastnoručně na ohni uvařený oběd.

Hned od vzniku **ČSOP Vlašim funguje** při organizaci **oddíl mladých ochránců přírody**. Dlouhodobou prací s dětmi vychováváme nové členy organizace, ale zejména budoucí občany, kteří svůj blízký vztah k přírodě promítnou do rozličných lidských profesí. Každoročně pořádáme letní stanový tábor na vlastním tábořišti v přírodní památce Na Ostrově u Nemíže. V Podblanickém ekocentru ČSOP ve Vlašimi mohou děti navštěvovat prázdninové příměstské tábory. Na táborech i oddílových schůzkách se snažíme zapojovat děti do našich ochrannářských aktivit.

Mladí ochránci přírody mají na **oddílových schůzkách** jedinečnou možnost zblízka se seznámit se zvířaty
← v paraZOO a zapojit se do péče o ně.

PODBLANICKÉ EKOCENTRUM pořádá
LETNÍ TÁBOR V NEMÍŽI
s celotáborovou hrou na téma
MĚSTEČKO HOLUBINKY
1. - 11. 7. 2020
cena: 4000 Kč | věk: 8 - 15 let
kontakt: jiri.pavelka@csop.cz
telefonní kontakt: 608 084 126
přihlašování a více informací na:
www.podblanickeekocentrum.cz
Český svaz ochránců přírody Vlašim csopvlasim.cz

Pořádáme středočeskou Ekologickou olympiádu 5.4

1:

2:

Středočeské kolo Ekologické olympiády pořádá naše organizace každoročně již od roku 1996. Tato soutěž se od podobných školních olympiád liší především tím, že soutěží tříčlenná družstva a že kromě znalostí zohledňuje i praktické dovednosti a podporuje týmovou spolupráci. Tradičně se v září sjedou do Podblanického ekocentra desítky studentů středních škol Středočeského kraje v doprovodu svých pedagogů. Ve dvou nabitých dnech je zde čeká teoretická část soutěže s poznávačkou a testem, na kterou navazují dvě části praktické – v první řeší soutěžící vybraný problém v environmentální oblasti a své řešení obhajují před komisí. V druhé se chopí nářadí a vyzkouší si fyzickou práci v praktické ochraně přírody.

- 1: **Poznávčka přírodnin** dá zabrat celému týmu. Nikdo neumí všechno, takže spolupráce je nutná a dobré rozdělení úkolů v týmu často rozhoduje o úspěchu.
- 2: **Závěrečná část soutěže** má praktický dopad v ochraně některé z blízkých lokalit v naší péči. Studenti pomohou například s kosením podmáčených luk a zjistí, co práce ochránce přírody obnáší.

6. Inspirujeme k ochraně přírody a životního prostředí

Jsmo součástí místní komunity, kterou se snažíme inspirovat ke vztahu a ochraně přírody a krajiny na Podblanicku. Motivujeme veřejnost k vycházkám do přírody a představujeme jim zajímavé lokality i naše aktivity, které realizuje v krajině pod Bláníkem.

Na seminářích, workshopech a přednáškách zprostředkováváme setkání s těmi, kdo nás mohou naučit každodenní ochraně životního prostředí. Naši ekoporadci radí občanům, starostům i firmám, vydáváme metodiky a další tiskoviny, publikujeme informace v médiích a na sociálních sítích.

Přes dvacet let budujeme knihovnu přírodovědné a regionální literatury, která je k dispozici učitelům, studentům i veřejnosti.

K našim nejnavštěvovanějším tradičním akcím patří podzimní výstava hub s přítomným mykologem. Pořádáme ji v Domě přírody Bláníku ve spolupráci s AOPK ČR.

Na workshopech učíme nové i zapomenuté dovednosti, které pomáhají chránit přírodu.

Spolupracujeme s médii, abychom lidem přiblížili i méně dostupné části přírody.

← Vztahem k místnímu přírodnímu dědictví vše začíná. Ukazujeme lidem přírodu v jejich okolí.

6.1 Pořádáme akce pro veřejnost

1:

2:

Každoročně **pořádáme okolo dvaceti akcí pro veřejnost**. Patří k nim přednášky a besedy, výstavy, terénní exkurze, akce pro rodiny s dětmi. Setkávání s místními občany na kontaktních akcích je pro nás důležitá příležitost sdílet naše hodnoty, aktivity i plány. Pro zájemce o téma pak pořádáme semináře a workshopy, kde mohou získat nové dovednosti a setkat se s odborníky.

- 1: *Nejnavštěvovanější akce jsou ty pro rodiny s dětmi, jako třeba **Den vodních breberek** ve Vodním domě. Jsme rádi, že můžeme nabídnout rodičům příležitost, jak smysluplně trávit volný čas s dětmi.*
- 2: **Přednášky** na regionální i globální témata pořádáme v Podblanickém ekocentru ČSOP i ve Vodním domě.

Ekoporadna ČSOP Vlašim pomáhá obyvatelům a institucím v našem okolí jednat šetrně k životnímu prostředí. Ročně zodpovíme kolem 400 evidovaných dotazů. Nejvíce dotazů se týká zvířat a jejich ochrany, dále pak spotřebitelství a domácí ekologie. Každý rok se věnujeme hlouběji několika případům systémového poradenství. Nejčastěji se na nás obrací občané z Podblanicka, školy a úřady. Ekoporadna sídlí v Podblanickém ekocentru ČSOP, kde je prvním kontaktním místem recepce s občůdkem. Kromě rady zde návštěvníci mohou získat publikace, regionální a propagační předměty a drobné občerstvení. Nákupem v občůdku nebo na e-shopu eko-obchod.cz podpoříte naši činnost.

www.ekorada.cz

Radíme, jak pomáhat přírodě a chránit životní prostředí 6.2

Příležitostně vyjíždí **mobilní ekoporadna** i do terénu. Informace šíří též prostřednictvím tiskovin, článků v místních periodikách, prostřednictvím webu a sociálních sítí.

Knihovna přírodovědné a regionální literatury v Podblanickém ekocentru ČSOP Vlašim je přístupná veřejnosti. Nejčastěji ji využívají studenti.

7. Interpretujeme místní dědictví veřejnosti

Záleží nám na tom, aby místním obyvatelům ani návštěvníkům neunikla hodnota cenných přírodních lokalit a kulturních památek regionu. Bez podpory a porozumění veřejnosti by jejich zachování pro budoucí generace bylo obtížné. Vytvořili jsme několik naučných stezek a expozic, lokality v naší péči opatřujeme infopanely.

Naši průvodci se věnují osobní interpretaci formou vycházek či komentovaných prohlídek. Pro vyznavače geocachingu jsme vytvořili čtyři série a několik jednotlivých keší zaměřených na méně známé lokality. Využíváme i moderní technologie, jako označení lokalit QR kódy a mobilní aplikace s doporučenými trasami. Naši průvodci a tvůrci stezek a expozic se pravidelně vzdělávají v současných trendech a metodách interpretace.

*Při tvorbě stezek spolupracujeme i s umělci. Socha rytíře na trase **naučné stezky na Velkém Bláníku** skvěle dotváří atmosféru místa a sama se stává vyhledávanou atrakcí.*

Při interpretaci se snažíme o zapojení co nejvíce lidských smyslů. Na snímku hadcová skalka u Vodního domu.

Své zkušenosti využíváme i při tvorbě stezek a expozic na zakázku, jako je např. Příběh řeky Sázavy ve Zručí nad Sázavou.

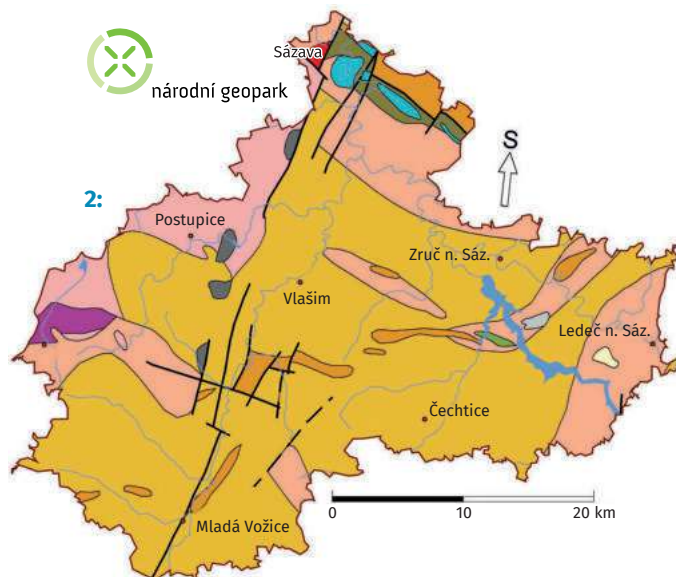
← Začátek naučné stezky Roudný, která připomíná bývalý zlatodůl.

Skryté a méně známé lokality představujeme pomocí geocachingu.

Na akcích v geoparku připomínáme veřejnosti historii těžby zlata v okolí Blaníku. Rýžování zlata baví děti i dospělé.

1:

Ve spolupráci s geology a místními znalci a obcemi se nám podařilo v roce 2014 získat titul národního geoparku pro region Kraj blanických rytířů. **Na platformě národního geoparku, se snažíme rozvíjet udržitelný cestovní ruch.** V geoparku se staráme o dokumentaci, ochranu a interpretaci geologických lokalit a montánních památek. Organizujeme přednášky, akce a výukové programy pro školy zaměřené na geologické lokality, vydáváme publikace. Propojujeme obdobně zaměřené aktivity a instituce v regionu. Od roku 2020 jsme členy Asociace geoparků ČR.

1: Maskotem geoparku i turistické oblasti Kraj blanických rytířů je od počátku blanický rytíř, který připomíná pověst o bájném vojsku spícím uvnitř vrchu Velký Blaník.

2: Zjednodušená geologická mapa geoparku Kraj blanických rytířů: Většinu území geoparku tvoří jednotvárná skupina moldanubika, v menší míře pestrá skupina moldanubika a středočeský plutonický komplex. Nejvýznamnějšími fenomény území geoparku jsou příkopová propadlina Blanická brázda a řeka Sázava. Region má pestrou hornickou minulost, jejíž pozůstatky můžeme při toulkách krajinou objevovat.

VODNÍ DŮM 7.2

1:

Nedaleko hráze vodárenské nádrže Švihov jsme v roce 2016 otevřeli **návštěvníké středisko Vodní dům**. Středisko zábavnou formou informuje a vzdělává veřejnost o významu vody pro přírodu i člověka na příkladu vodní nádrže Švihov a o přírodovědných hodnotách evropsky významné lokality Želivka.

Vnitřní expozice provede návštěvníky postupně pěti přehlednými sekcemi. O úloze vody v krajině a chráněné přírodě poučí informační panely naučné stezky v okolí Vodního domu. Šolkám i školám dům nabízí výukové programy pro všechny věkové kategorie, objednat lze také komentovanou prohlídku hráze vodní nádrže Švihov.

2:

1: Architektonicky zajímavá **budova Vodního domu získala v roce 2017 Českou cenu za architekturu**. Budova je nízkoenergetická, neruší krajinný ráz a využívá místní materiál – horninu hadec z nedalekého lomu.

2: Rodiny s dětmi jsou nejčastějším typem návštěvníků Vodního domu. **Ročně Vodní dům navštíví přes 27 000 lidí**, k tomu navíc okolo dvou tisíc žáků v rámci výukových programů pro školy.
www.vodni-dum.cz

1:

2:

Vybuildovali jsme a provozujeme **Dům přírody Blaník**, který **je návštěvnických střediskem CHKO Blaník a národního geoparku Kraj blanických rytířů**. Kromě stálé expozice mohou návštěvníci zhlédnout filmy o geoparku a krátkodobé výstavy. Expozice je zaměřena na tři nejzajímavější biotopy CHKO Blaník a okolí – suťové lesy, hadcové bory a mokřadní louky. Dále představuje geologii regionu a nedomyslitelnou blanickou legendu o spících rytířích. Maskotem Domu přírody Blaník je sv. Václav. Dům přírody je ideálním výchozím bodem na naši interaktivní naučnou stezku S rytířem na Blaník. Návštěvnické středisko je součástí národní sítě Domů přírody pod patronací Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

- 1: **V expozici** Domu přírody Blaník nejvíce zaujme **3D model blanické brázdy**, resp. její části spadající do národního geoparku Kraj blanických rytířů.
- 2: **Venkovní areál Domu přírody** Blaník představuje **geologii Podblanicka**. Kromě expozice hornin tu najdete i naučné interaktivní prvky a příjemné posezení. Úspěšní řešitelé kvízu získají odznak Rytíře geologie Blaník.

Naučné stezky a terénní interpretace 7.4

Na zajímavých místech Podblanicka jsme vybudovali v rámci vlastních projektů nebo ve spolupráci s veřejnou správou několik naučných stezek. **Snažíme se, aby naše stezky byly zajímavé pro celou rodinu** a zprostředkovaly návštěvníkům informace o pozorovaných místech v souvislostech.

K našim „vlajkovým lodím“ patří naučné stezky S rytířem na Blaník (2007), Zlatodůl Roudný (2012) a Vlašimským zámeckým parkem (1995, rozšířena a obnovena 2014). S plánováním a tvorbou stezek a expozic pomáháme i obcím a organizacím v okolí.

- 1: Naše naučné stezky doplňujeme **interaktivními prvky**, které zejména dětem zpestří cestu a zároveň je něco naučí. Fotografie z NS Vlašimským zámeckým parkem.
- 2: Dva zpřístupněné lomy v okolí Vlašimi jsme vybavili několika **interpretačními panely**, které návštěvníkům objasní vznik a využití zdejších hornin i současný život v lomu. Na snímku je panel v Křížovském lomu.

8. Staráme se o kulturní dědictví Podblanicka

Kraj pod horou Blaník je lidmi utvářen po tisíc let. Mírně zvlněná harmonická krajina, tradičně zemědělsky a lesnický obhospodařovaná s rozestými drobnými sídlý svůj duchovní rozměr získala od křesťanských zakladatelů. Románské kostely v nebývalé koncentraci se zde uchovaly dodnes. Prostřednictvím výtvarného umění, literatury, divadla a hudby inspirované zejména Blaníkem a blanickou pověstí se z Podblanicka stala výjimečná asociativní krajina.

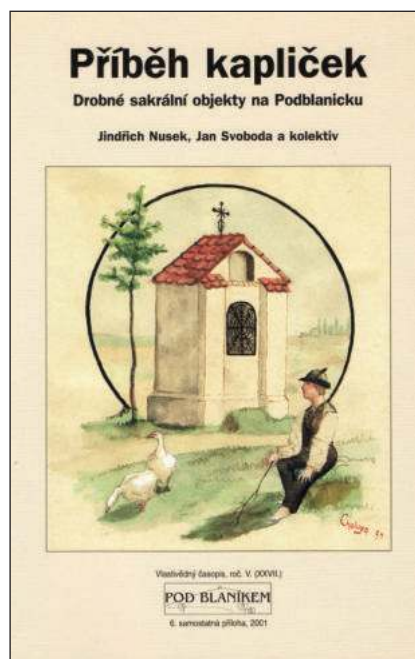
Již třicet let se snažíme veškeré dochované kulturní dědictví regionu dokumentovat a to v těsné spolupráci s Muzeem Podblanicka. O vybrané památky sami pečujeme – od drobných až po rozsáhlé celky, nebo iniciujeme jejich obnovu ze strany vlastníků. Snažíme se zpřístupnit památky veřejnosti.

Kulturní a přírodní dědictví chápeme jako jeden nedělitelný celek a snažíme se jej takto interpretovat obyvatelům i návštěvníkům kraje pod Blaníkem.

Často interpretujeme přírodní a historické památky společně. Na snímku informační bod nedaleko Borovska, kde prezentujeme národní přírodní památku Dolnokralovické hadce a zároveň technickou památku – nedokončenou prvorepublikovou dálnici.

← Bezesporu nejrozsáhlejším projektem obnovy a péče o kulturní památku realizovaný naší organizací je obnova zámeckého parku ve Vlašimi.

Jedním z prvních projektů ČSOP Vlašim bylo **mapování drobných sakrálních objektů** na Podblanicku. Jejich soupis jsme vydali knižně.

Zachránili jsme vlašimský zámecký park

Jedním z důvodů **založení Českého svazu ochránců přírody ve Vlašimi** bylo **zastavení masivního kácení 300 letých dubů** v zámeckém parku v zimě 1989–1990. Drancování parku jsme zastavili. Následně se podařilo město Vlašim přesvědčit o významu parku – v tu dobu velmi zanedbaného v důsledku půlstoletí trvající absence péče. Na návrh ČSOP byla zřízena správa parku a schválen návštěvní řád. Již v roce 1995 jsme v parku **zřídili naučnou stezku** ve snaze ukázat mimořádné kulturní a přírodní hodnoty návštěvníkům.

Dnes je obtížně uvěřitelné, že park neznalo a nenavštěvovalo ani mnoho vlašimských obyvatel. Není ale divu, park byl v tu dobu zarostlý, louky nesečené, cesty neupravené, před oprýskaným zámek byly sklady stavebního materiálu a betonárka. Postupně se, **ve spolupráci s městem Vlašim** a díky jeho trvalé podpoře, podařilo zrealizovat devět projektů obnovy přírodních prvků a památek a dnes je park opět klenotem Podblanicka.

Postupně byly v parku obnoveny louky, vodní plochy a pěšiny, vysazeno tisíce nových dřevin a ošetřeny desítky starých stromů.

V roce 2014 jsme v parku vybudovali novou interaktivní naučnou stezku.

Shromažďujeme díla výtvarníků v Podblanické galerii

3.2

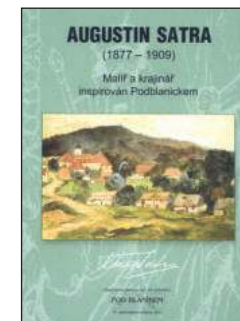
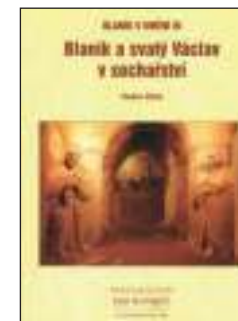
Zřejmě každý Čech ví o hoře Blaník a zná blanickou pověst.

Blaník se stal inspirací pro všechny formy umění. Téma blanické pověsti najdeme v próze i poezii, mezi nejznámějšími skladbami, operami, divadelními představeními a filmy. Blaník učaroval mnoha malířům a sochařům. Postupně se z Blaníku stal symbol národního uvědomění. Duchovní rozměr podblanické asociativní krajiny není prvoplánově vidět, obtížně ho lze zachytit na fotografiích. Daří se to však výtvarníkům, ať již v regionu žijícím, či jen tvořícím. Díla shromažďujeme a zpřístupňujeme veřejnosti v Podblanické galerii ČSOP ve Vlašimské bráně a na sezónních výstavách v Podblanickém ekocentru ČSOP a v Domě přírody Blaníku.

www.podblanicka-galerie.cz

Pro regionální výtvarníky pořádáme každoročně **Podblanický plenér**, kde mohou představit veřejnosti svá díla.

Zobrazování Blaníku a blanické legendy v umění **dokumentujeme a publikujeme.**

8.3 Vydáváme vlastivědný čtvrtletník Pod Bláníkem

Časopis je rozesílán všem školám a obcím na Podblanicku a předplatitelům. Prodává se také na pultech knihkupectví, v návštěvnických a informačních centrech.

Od roku 1997 vydává ČSOP Vlašim ve spolupráci s Muzeem Podblanicka a AOPK ČR, Správou CHKO Bláník **regionální vlastivědný časopis Pod Bláníkem**. Navázali jsme na stejnojmenný časopis, který vznikl již v r. 1921 a kterého vyšlo 22 ročníků. Prvorepublikový předchůdce byl vytvářen především místními učiteli a měl osvětou posílit regionální a vlastenecké cítění.

S cílem lepšího poznání kulturního a přírodního dědictví regionu vydáváme časopis i dnes. Protože jen když hodnoty kolem nás umíme rozpoznat, můžeme je chránit a pečovat o ně. Pod Bláníkem vydáváme jako **čtvrtletník** (vyšlo již sto čísel) v nákladu 800 ks.

Administrujeme ocenění 3.4 Blanický rytíř

Někdo může považovat blanické rytíře za mýtus. My, kteří žijeme v kraji pod Blaníkem, víme nade vší pochybnost, že rytíři existují a dokonce se prochází mezi námi. Jsou často nenápadní, skromní a vždy nekonečně pracovití. Již v roce 1995 jsme cítili potřebu tyto rytíře pro společnost objevovat, a tak se zrodil nápad udělovat **ocenění Blanický rytíř fyzickým osobám, které se významně zasloužili o zachování a rozvoj přírodního a kulturního dědictví Podblanicka**. Pro tuto myšlenku se podařilo nadchnout další neziskové organizace z regionu a od r. 1999 je ocenění každoročně předáváno. Hned od prvních ročníků se dostávalo ocenění velké publicity a je vysoce ceněno. Většina si totiž uvědomuje, že je důležité poděkovat za práci pro druhé, pro svůj kraj, že úsilí blanických rytířů může být inspirací pro ostatní.

www.blanickyrytir.cz

Ocenění **je symbolicky předáváno** v den, kdy se otevírá hora Blaník, tedy na Velký pátek, v obřadní síni vlašimského zámku.

Ocenění se skládá ze sošky blanického rytíře s kamenem z Blaníku, diplomu a **klopového odznaku**.

9. Rozvíjíme region Podblanicka

ČSOP Vlašim je nedílnou součástí života regionu. Kromě ochrany přírody se snažíme podporovat takové ekonomické aktivity, které šetrně využívají místní kulturní a přírodní dědictví a přináší užitek místním obyvatelům. Aktivity vázané na cestovní ruch v regionu sjednáváme pod značkou Kraj blanických rytířů. Jedná se o národní geopark (viz předchozí kapitola), turistickou destinaci a značení regionálních produktů.

Při těchto činnostech úzce spolupracujeme s městy a obcemi regionu, AOPK – Správou CHKO Blaník, Muzeem Podblanicka, destinační společností Kraj blanických rytířů, z.s., podnikateli a místními akčními skupinami.

Produkty udržitelného cestovního ruchu ČSOP Vlašimi a dalších subjektů sjednává symbol rytíře a svatováclavské přilbice, která je i v logu Kraje blanických rytířů. Foto z naučné stezky S rytířem na Blaník.

Naše turistické cíle se zapojují do produktů cestovního ruchu, jako jsou např. **společné vstupenky** Zázitky u Želivky a Den ve Vlašimi.

← Rytíř ve zbroji je maskotem turistické destinace Kraj blanických rytířů.

9.1 Podporujeme udržitelný cestovní ruch v regionu

Kraj blanických rytířů je založen na spolupráci partnerských obcí, neziskových organizací a podnikatelů v cestovním ruchu.

Pro návštěvníky geoparku provozujeme mobilní aplikaci s geologickými vycházkami.

Na počátku Kraje blanických rytířů stálo volné sdružení několika obcí a organizací, které chtěly společně rozvíjet cestovní ruch v blízkosti Blaníku. Značka i samotný projekt se ujaly a brzy se k ní připojily další obce a města. ČSOP Vlašim koordinoval činnost destinace do roku 2018, kdy ve spolupráci s ostatními partnery stál u vzniku samostatné organizace cestovního ruchu s názvem Kraj blanických rytířů, z.s. Nadále jsme aktivním členem spolku a spolupracujeme jak v rámci národního geoparku, tak v propagaci našich návštěvnických středisek, paraZOO, naučných stezek, ubytovny a dalších aktivit cestovního ruchu.

www.blanik.net

Koordinujeme značku **KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt®**, kterou udělujeme výrobkům, turistickým službám a zážitkům na Podblanicku. Podpora místní spotřeby jde ruku v ruce se snižováním dopadu naší spotřeby na životní prostředí i s přáním návštěvníků zažít nebo si odvézt z výletu „něco místního“. Naše značka je součástí Asociace regionálních značek, z.s.

- 1: **Poznávací exkurze** po držitelích značky KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt® pomáhají propagovat místní producenty obyvatelům regionu – potenciálním spotřebitelům.
- 2: Každý zájemce o regionální značku **musí splnit kritéria** z oblasti regionálního původu, kvality a dopadu na životní prostředí. Certifikát je udělován vždy na dva roky a opravňuje držitele užívat logo značky.
- 3: V roce 2020 užívalo značku KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt® **celkem 34 výrobků a služeb**.

www.regionalni-znacky.cz/kraj-blanickych-rytiri

Podporujeme lokální producenty a poskytovatele služeb 9.2

10.

Založení ČSOP Vlašim

Český svaz ochránců přírody ve Vlašimi založil v době svých univerzitních studií Pavel Pešout, ve spolupráci s přítelem a milovníkem přírody Jiřím Noskem, ornitologem a gymnaziálním profesorem biologie Pavlem Čechem a bojovnicí za veřejnou zeleň a ochranu vlašimského zámekového parku, učitelkou Evou Dočkalovou. Zrodu organizace významně pomohli inspektor ochrany přírody Lubomír Hanel a ředitel Muzea okresu Benešov Karel Bárta.

Bylo to v době velkých společenských změn po roce 1989, kdy se začalo otevřeně mluvit o stavu životního prostředí a kdy se ochrana přírody a krajiny dostala do popředí zájmu veřejnosti. Hlavním impulsem k založení organizace bylo masivní kácení památných dubů v zámekovém parku ve Vlašimi. Ustavující schůze se konala **25. 9. 1990** ve vlašimském zámku.

Český svaz ochránců přírody Vlašim se hlásí k odkazu Spolku pro okrašlování a ochranu domoviny, který byl ve Vlašimi ustaven 23. dubna 1899. Činnost vlašimských ochránců přírody je od počátku až dodnes postavena na úzké spolupráci s městem Vlašim a dalšími městy a obcemi regionu, Muzeem Podblanicka, regionálními spolky, vlastníky a hospodáři.

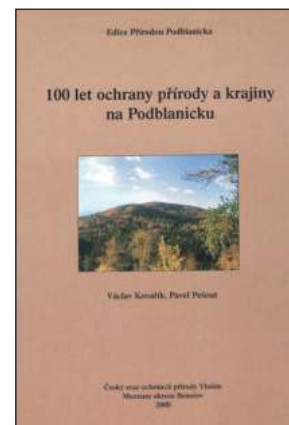

← V době vzniku organizace zajišťoval státní ochranu přírody na okrese Benešov jediný člověk – inspektor ochrany přírody. Proto se péče o chráněná území neobešla bez dobrovolníků. Na snímku z roku 1992 značíme hranice přírodní rezervace Čížov u Týnce nad Sázavou

Nejprve organizace sídlila v bytech činovníků organizace. V roce 1991 si ČSOP Vlašim pronajal dvě sklepní místnosti v ubytovně v Benešovské ulici ve Vlašimi. **Od r. 1994 až dodnes sídlí v budově v Pláteníkově ul. v historickém centru Vlašimi,** kterou postupně opravil a odkoupil díky do svého vlastnictví.

O založení organizace informoval Vlašimský zpravodaj

U příležitosti výročí deseti let od založení organizace jsme vydali publikaci Historie ochrany přírody a krajiny na Podblanicku.

11. Děkujeme

Dlouholetá činnost Českého svazu ochránců přírody Vlašim by nebyla možná bez podpory mnoha institucí a přátel. V každoročních výročních zprávách a na webu máme snahu všechny uvést, zde pro to bohužel není dostatečný prostor. Rádi bychom poděkovali alespoň některým dlouholetým partnerům. Především je to město Vlašim, se kterým nás pojí společné projekty po celou dobu naší existence. Také se Středočeským krajem spolupracujeme velmi dobře hned od jeho

zřízení. Výjimečné je naše třicetileté partnerství s Muzeem Podblanicka a AOPK ČR, Správou CHKO Blaník. Vážíme si dlouhodobé spolupráce s místními akčními skupinami, mnoha vlastníky a uživateli pozemků. Nemohli bychom realizovat tolik aktivit bez podporovatelů. Jsme hrdí, že **každoročně na naše aktivity je ochotno přispět několik stovek malých i velkých dárců.** Někteří přispívají pravidelně po mnoho let. Všem našim přátelům, partnerům a podporovatelům děkujeme!

MĚSTO VLAŠIM

AOPK ČR

masvoticko

Pavučina
Sdružení středisek ekologické výchovy

Středočeský kraj

Ministerstvo životního prostředí

LESYČR

Tuto publikaci jsme mohli vydat díky podpoře Středočeského kraje a a.s. Pražské vodovody a kanalizace. →

Přivádíme přírodu zpět do Prahy

Společně s Českým svazem ochránců přírody již několik let rozvíjíme projekt zvýšení přírodní rozmanitosti v našich provozovaných areálech.

Travní porost na střešním biotopu vodojemu na Flóře jsme dodatečně oseli lučním osivem ze zvláště chráněných území hlavního města Prahy. Každoročně krásně vykvétá desítkami druhů rostlin. Na biotopu využíváme technologických vod z vodojemu pro zásobování jezírka a automatickou kapkovou závlahu. Jezírko slouží také jako pítka pro ptáky.

V dalších areálech jsme realizovali výsev květnaté louky, postavili ptačí budky a hmyzí domečky nebo zde chováme včelstva. Vše živé je propojené, proto je ochrana a obnova přírodní rozmanitosti naší prioritou.

→ www.pvk.cz

---

674 000 m²

zelených
vodohospodářských
areálů v Praze

100+

ptačích budek
a hmyzích domečků

24

včelstev v pěti
areálech

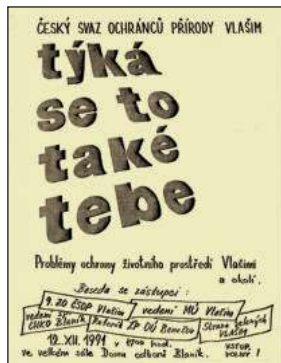

Pražské vodovody
a kanalizace

12. Milníky v činnosti ČSOP Vlašim

25. 9.
Založení
Českého
svazu
ochránců
přírody
ve Vlašimi.

Zapojení místní veřejnosti:
Beseda téma životního prostředí
a stavu přírody ve Vlašimi
a okolí, které se zúčastnilo
přes sto diskutujících.

První výrobní prostředek ČSOP
Vlašim – **křovinořez**, k péči
o chráněná území.

První letní tábor mladých
ochránců přírody v přírodní
památkě "Na Ostrově" u Nemíže.
Od té doby se tábor koná
na stejném místě dodnes.

1990

**Zastavení
kácení**
staletých
dubů
v zámekském
parku
ve Vlašimi.

1991

Převzetí do péče ČSOP prvních chráněných území (Na ostrově
u Nemíže, Hadce u Želivky, Na stříbrné u Českého Šternberka)

- 21. 6. 1991 nastaven směr – **první plán aktivit** ČSOP Vlašim:
  - Záchrana a obnova zámekského parku ve Vlašimi vč. vybudování naučné stezky.
  - Zlepšení péče o veřejnou zeleň.
  - Environmentální výchova a osvěta.
  - Péče o chráněná území na Podblanicku.
  - Realizace programů druhové ochrany.

Získáno povolení ke vstupu a práci v ochranném pásmu
přehrady Švihov (Želivka)

12. 9. 1991 náš první celostátní program na ochranu biodiverzity
– **Lampetra** (k záchraně mihulí v ČR).

Založen první oddíl Mladých ochránců přírody

1992

Prosazení vzniku **Správy
vlašimského zámekského parku.**

ČSOP Vlašim vstupuje po přijetí
nového zákona o ochraně
přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
do správních řízení
v roli účastníka řízení.

1993

ČSOP Vlašim se začíná
programově věnovat
péči o dřeviny rostoucí mimo les.

**Zastavení mistrovství světa
v motokrosu „Enduro“**,
které mělo být uspořádáno
ve volné přírodě v údolí Blanice.

23. 4. 1994
Slavnostní otevření Podblanického ekocentra ČSOP, které zřídili svépomocí členové a dobrovolníci ČSOP Vlašim.

22. duben 1995
otevření naučné stezky zámekým parkem ve Vlašimi při příležitosti Dne Země.

27. – 28. 2. 1996
první středočeské kolo **ekologické olympiády**.

Získání prvních věcných práv umožňuje péči o přírodovědně významná území (např. přírodní rezervace Podlesí v CHKO Blaník, Na Ostrově u Nemíže a louky u Řisnice)

První vydání **vlastivědného časopisu Pod Blaníkem** ve spolupráci s Muzeem Podblanicka

Zahájení vydávání **mezinárodního recenzovaného časopisu** pro ochranu biodiverzity tekoucích vod „Lampetra“.

2. duben 1999
první vyhlášení **“Blanických rytířů”**.

Zahájení **výukových programů pro školy** v Podblanickém ekocentru ČSOP Vlašim.

Založení **sadu starých a krajových odrůd z Podblanicka** ČSOP Vlašim v Jetřichovicích.

ČSOP Vlašim zpracovala první **koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty nově vzniklého Středočeského kraje** (dokončeno 2003).

Založení našeho dosud nejdelšího protioerozního křovino-stromového pásu (u Vlašimi).

1994

první grant a náš první **počítač** od REC Budapešť.

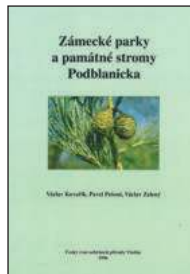
1995

ČSOP Vlašim zajistila dokumentaci a **projekt obnovy Čínské pavilonu** ve Vlašimi, zahájena **obnova přírodních prvků v zámekém parku**

první voliéry Stanice pro zraněné živočichy ve Vlašimi.

1996

První kniha v edici **Přírodou Podblanicka**

Zahájení kampaně **„Sloupy smrti“**

1997

Poprvé připojení na internet a **první webové stránky**.

V roce 1998 dosáhla výměra zvláště chráněných území v péči ČSOP Vlašim **250 ha**.

Naše první **naučná stezka na Velkém Blaníku**

ČSOP obnovil **první stromořadí** na Podblanicku (lipovou alej u zámku Jemniště).

1998

1999

17. duben 1999 slavnostní **otevření Podblanického ekocentra ČSOP Vlašim** v nově zrekonstruovaných prostorách. Podblanické ekocentrum od této doby užívá celou budovu.

Start programu **Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka**

2000

První **krajská Pedagogická konference** k environmentální výchově za účasti 105 pedagogů.

2001

2002

Podblanické ekocentrum ČSOP se stalo jedním z **krajských středisek EVVO** Středočeského kraje

Vydání dodnes nepřekonané **publikace Péče o dřeviny I.**

2003

2004

Obnova **našich rybníků a mokřadů v Jinošovském údolí**.

ČSOP Vlašim vysadil **stý kilometr stromořadí na Podblanicku** za účasti ministra životního prostředí.

ČSOP Vlašim zavedla pro region pojem „**Kraj blanických rytířů**“, jako symbol regionu je vybrána svatováclavská helmice.

Zřízení nové interaktivní naučné stezky **S rytířem na Blaník** a geologické expozice hornin Podblanicka.

Zahájení **projektu záchrany kriticky ohrožené kuříčky hadcové**, která je endemitem Podblanicka.

Zahájení **značení regionálních výrobků** a služeb pod názvem „KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ – regionální produkt“.

Otevření **paraZOO**.

Otevření interaktivní **naučné stezky Roudný**.

Otevření návštěvnického střediska **Dům přírody Blaník**.

Otevření návštěvnického střediska **Vodní dům**.

ČSOP spoluzakladatelem **destinační společnosti Kraj blanických rytířů, z.s.**

200 kilometrů alejí na Podblanicku

Vysazení 200. kilometru alejí na Podblanicku za účasti ministra životního prostředí.

Záchrana světového endemitu, rostoucího pouze na Podblanicku, kuříčky hadcové.

2005

2006

2007

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

ČSOP Vlašim po 50 letech obnovil **pastvu koz a ovcí** na jalovcových pastvinách v přírodní památce Na ostrově u Nemíže.

Otevření ekoobchůdku a ekoporadny v přízemí Podblanického ekocentra ČSOP Vlašim.

Otevření Podblanické galerie ČSOP ve Vlašimské bráně.

Dokončení velké rekonstrukce zámekového parku ve Vlašimi

Dokončení výstavby léčebné i expoziční části Záchrané stanice pro živočichy ČSOP Vlašim v říjnu 2011

Vyhlášení národního **geoparku Kraj blanických rytířů**

ČSOP Vlašim zrealizoval **novou naučnou stezku Vlašimským zámekým parkem** vč. rekonstrukce cest a tří altánů.

Uvedení do provozu nové **ubytovny pro pobytové programy**.

Zahájení projektu **záchrany páchníka hnědého** ve vlašimském zámekém parku.

Obnovení biotopu otevřených písčín v přírodní památce Roudný.

Moře práce ČSOP Vlašim za 30 let:

1	endemický druh zachráněný před vyhynutím	str. 16
3	úspěšné celostátní programy druhové ochrany	str. 19–21
42	realizovaných projektů záchrany ohrožených druhů na Podblanicku	str. 14–23
1	zachráněný prales	str. 8
10 000	zachráněných a do přírody navrácených zvířat	str. 25
100 000	živočichů zachráněných při záchranných transferech	str. 20
40	hektarů zachráněných orchidejových luk	str. 9
30	hektarů obnovených písčin, stepí a světlých lesů	str. 10–12
250	hektarů dalších přírodovědně cenných lokalit se zajištěnou péčí	str. 7
100	vytvořených nebo obnovených tůní	str. 13, 33
5	kilometrů revitalizovaných potoků a řek	str. 21, 33
11	obnovených extenzivních rybníků	str. 13
200 km	nových alejí na Podblanicku	str. 32
1 000	ošetřených památných a významných stromů	str. 18, 34
5	obnovených zámeckých parků	str. 52–54
50 000	vysazených dřevin v krajině	str. 32
2 000	významných stromů uchráněných před pokácením	str. 34
1	sad krajových a starých odrůd ovocných dřevin Podblanicka	str. 35
103 000	dětí a studentů, které prošly výukovými programy	str. 38
4 700	pedagogů, kteří absolvovali naše vzdělávací akce	str. 39
2	návštěvnická střediska s roční návštěvností přes 30 tisíc návštěvníků	str. 49–50
8	naučných stezek, expozic a informačních bodů o přírodním a kulturním dědictví Podblanicka	str. 47
1	zoologická zahrada s roční návštěvností 15 tisíc návštěvníků	str. 27
1	galerie se stálou expozicí výtvarníků Podblanicka	str. 55
50	vydaných regionálních a přírodovědných publikací	str. 15, 19, 21, 31, 34, 39, 53, 55
100	vydání regionálního časopisu Pod Bláníkem	str. 56
65	udělených ocenění Blanický rytíř	str. 57